

Máttloysi

Oddagrein

FØROYSKUR politikkur er harraleysur, og teir, sum skulu eittast fyrri at hava ábyrgd, skifta áskoðan og kós so ofta, at tað er torført at fylgja við.

FYRI góðari viku síðani vóru formenninir í samgonguflokkunum sannførdir um, at ein anti trust lóggáva var nógv betri, enn tann loysnin, sum Framtaksgrunnurin er komin við. Tá tóktist tað, sum stórir partar av samgonguni stuðlaði hesum sjónarmiðum, men nú hevur sambandsflokkurin boðað frá, at hann ger einki meiri við hetta málið. Nú eru sambandsmenninir bukaðir uppá pláss av lógmanni. Sjálvir geva teir sum orsök fyri broyttu støðuni, at teir finga ikki andstöðuna at hoppa uppá bestu loysnina!

VIT kunnu bara staðfesta, at tað, sum teir fyra flokksformenninir í samgonguflokkunum á tingi hava vartað upp við, meiri hevur verið vánaligur sjónleikur, heldur enn reelt politiskt arbeiði. Álvá-samar hava vit sæð teir ganga til og frá fundum, men nú mugu vit staðfesta, at teir hava ikki gjørt heimaarbeiðið, sum tað skuldi verið gjørt, og at einki er komið burtúr, burtursæð frá at teir í komandi valstríði fara at royna at bílla veljarum inn, at teir stríðast fyrri einum frælsum vinnulívi.

MEN veljarin fer ikki at lata seg tala av slíkum pástandum. Tey, sum hava fylgt eitt sindur við duga ivaleyst betri enn hesir fyra at siggja, at teir hava ikki nýtt tey vápnini, sum teir hava. Stýris-skipanarlógin gevur lótinginum møguleika at hava eftirlit við tí, sum landsstjórnir tekst við, men eingin fyrispurningur er settur lógmanni um Framtaksgrunnin og føroyska fiskiðnaðin. Stýrisskip-anarlógin gevur lótinginum møguleika at seta fram misálitisváttan á lógmann og landsstýris-menn, um tingið heldur, at teir ikki liva upp til tað, sum teir eiga at gera, men eingin hevur tikið stig til slíkt uppskot, sum átti at verið natúrlig fylgja, um lögmaður ikki svaraði fyrispurningum nógv væl.

OG vanligi borgarin undrast eisini á, at føroysku umboðini í danska fólkatinginum ikki hava nýtt møguleikan, sum tey har hava at fáa upplýsingar fram um Framtaksgrunnin og fiskiðnaðin. Oli Breckmann hevur síni trettan ár á danatíngi gjørt seg mest kendan fyrri at draga mál niður hagar, sum hava verið sjálvsøgd at loyst í Føroyum ella í samráð millum landstýri og ríkisstjórn. Nú er endiliga eitt mál, har tað hevði verið uppá sitt pláss at sett stjórnarleiðaranum fyrispurningar í fólkatinginum, men nú hoyrist einki. Føretismála-ráðharrin hevur saman við lógmanni ábyrgd av Framtaksgrunninum, og tað skuldi verið so líka til hjá føroysku fólkatingsmonnum at spurt og fregnast, hvat tað er, sum gongur fyrri seg, men tey bæði samgonguumboðini í fólkatinginum sova.

VINNARI í spælinum um Fiskavirking og Framtaksgrunnin er lögmaður. Rundanum hann sita í minsta lagið fyra ella kanska fimm oyraryðir og flongdir sambandsmenn, og fólkaflokkurin, sum altíð skýrir seg sjálvum at vera hin mest liberala, hevur gjørt sær sjálvum fyrri skommum við anti trust uppskotinum

SAMGONGAN hevur í hesum so tyðandi máli stutt sagt ikki nýtt møguleikarnar og heimildirnar sum hon hevur, og sannlíkið mundi verið stórt fyrri, at tað bleiv meiriluti fyrri einum misáliti, um andstöðutingmenn lögdu uppskot fyrri tingið. Sámál Petur í Grund gav í síðstu viku tyðuliga til kennar, hvussu hann kennir samgongugevið at vera, og er nakað samband millum orð og atburð hjá verkamannafylkingini í samgongu, so hevdu teir tikið undir við slíkum uppskoti. Miðflokkurin og KFFF hita alla tíðina upp fyrri at sleppa uppí, og hjá teimum hevði misálitisváttan økt um mögu-leikan at sleppa uppí part.

Sosialurin

Lesarabrøv

Framtaksgrunnurin – stuðul í nýggjum grýlubúna

Nógvar teigar og nógva tíð hevur hesin nú illa »gitni« grunnur fingið í seinastuni. Hetta tó ikki uttan grund. Talan er jú um, at grunnurin ger tað næstan eingin annar ger: hann trýr upp á føroyska fiskivinnu. Hetta er sera avgerandi í hesum sambandi. Og tað er kanska her tey flestu standa undrandi, tí føroysk fiskivinna sum heild »eigur« ikki at bera seg. Soleiðis hevur tað jú verið í mong harrans ár (nøkur einstøk undantøk eru tó frá hesum). Og kanska er tað tí so mong eru ónska. Hetta at Framtaksgrunnurin »gevir« pengar til Fiskavirking. Hugburður okkara til vinnu kemur rættiliga til sjóndar her.

Føretæningin

Framtaksgrunnurin

Tað sum fær meg at triva í pennin er spurningurin um, hvadani hesin grunnur hevur fingið sína optimisnu. Tað er tó greitt, at grunnurin ikki útlýggjar roknistykkið, sum í hesum sambandi er altavgerandi, og sum enn eingin mæi vitandi, hevur spurt um: **Er tað búskaparliga forsvart, sam-bært reglum Framtaks-grunnins, at gera hesa iløgu?**

Hesin spurningur kann bert svarast positivt, um eitt ávíst procenttal er nøktandi. Nevniliga tann interna rentan (eitt búskaparliga roknað mál eg av tekniskum orsök-um ikki skal koma nærri inn á her. Men populært eitt útt-rykk fyrri lønsemi) iløgan í Fiskavirking gevur. Hetta er tann einasti og tann centrali spurningurin leiðslan í Framtaksgrunninum hevur ábyrgdina av í hesum sambandi.

Mitt svar til omanfyri-nevnda spurning er púra greitt: nei!

Tað er fullkomiliga ó-hugsandi, at iløgan hjá grunninum er gjørd út frá tí avgerð, at interna rentan av iløguni í Fiskavirking er

størri enn eitt nú 10 ella 15%. Havandi vandan við iløguni í huga er kravið til internu rentuna heldur 20%.

Tosið um inntøkur, kostnað, hagtøl og samanberingar o.s.v., vit í seinastuni hava hoyrt og lesið um, eru púra uttan tyding í hesum sam-anhanginum. Kjakið hevur higartil verið búskaparliga avsporað. Hugtøkini nýtt hava verið í kjakinum eru so gott sum øll ónytilig.

Tað kann ljóða rættiliga arrogant at skriva omanfyri-standandi, men tað er hóast alt búskaparliga rætt. Spurningurin viðvíkjandi iløguni í Fiskavirking er ein tekniskur spurningur, har bert búskaparlig kriteriir skulu nýtast. Og tað er tað sum er avgerandi í hesum skrivi og í føroyska veru-leikanum.

Leiðslan í Framtaks-grunninum skal seta pening í vinnuna út frá marknaðar-búskaparligum fortreytum verður sagt. Bert hesum endamáli skal leiðslan tæna. Alt annað er uttanumtós.

At nevndin í Framtaks-grunninum knappliga togar eina kanin úr hattinum, sum eitur at Fiskavirking nú luk-ar hesar treytir, er púra burt-urvið. Hetta kann og vil nevndin ikki skjálprógva. Men at nevndin hevur full-an rætt at gera sum hon vil er eingin ivi um.

Gøgn

Søgning í Fiskavirking er í stuttum henda:

- 1993 Stovnað. Skuldin er 340 mió. kr.
- 1994 Hall 2 mió. kr.
- 1995 Sanerað í juni við eff-ekt fyrri 1994 við meira enn 170 mió. kr. Hall hetta árið 18 mió. kr. (Serligar inn-tøkur umleið 14 mió. kr. ikki tiknar við, og hetta av røttum).
- 1996 Fyrsta hálvár undir-skot upp á 11 mió. kr. Egin peningurin gjørdist +4 mió. kr.

Sostatt er eginpening-urin, 25 mió. kr., mist-ur. Framtaksgrunnur-in setur 60 mió. kr. í Fiskavirking.

Uppreksingin av søguni omanfyri eigur at fáa ein-hvønn við iløguhuga at standa spyrjandi.

Konspiratióin

Sum vanligur borgari kann ein so spyrja: hvussu kann so hetta hanga saman? Fyri mitt viðkomandi er svarið einfalt: alt er planlagt frá A til Z. Einki annað gevur meining. Og grundgevingin er í veruleikanum einfald.

Tá Framtaksgrunnurin í sínari tíð varð settur á stovn, vóru menn (les ráðgevandi nevndin) greiðir yvir, at fiskivinna okkara stóð framman fyrri einum skæðli. At seta 200 mió. kr. av til annað en henda trup-ulleika er óhugsandi. Eing-in við síni fullu fimm kann meina, at peningurin varð avsettur til smærri kjallara-virkir. Føroysk fiskivinna er framleiðsla og sála. Hvør annar skal tó hava hesar 200 milliónirnar enn høvuds-vinnan? Svarið er sjálvandi eingin. Sostatt er talan bert um at vit hava fingið hesar 200 mió. kr. sum stuðul til fiskivinnuna, men hesaferð í øðrum grýlubúna: Framtaksgrunnurin. Ikki tí, pen-ingurin er vælkominn, men endamálið hevur ongantíð verið annað enn Fiskasólan og Fiskavirking. Restin er smáputl.

Tað sum tó ikki er hósk-andi í hesum samanhangi er, at leiðslan í grunninum letur sum um at iløgan í Fiska-virking lýkur krøvini til áðurnevndu internu rentu. Eitt hvørt roknistykki av hesi internu rentu visur, at hon er negativ idag og í besta lagi positiv við 5%-um uppá longri sigt! Hetta er púra óneyðugt hjá mær at prógva. Men sum sagt, hetta er tann einasti og tann centrali spurningurin leiðsl-

an hevur ábyrgdina av. Alt annað er uttanumtós. Í hvønn mun leiðslan hevur veruliga ábyrgdina kann svarast av spurninginum; kann leiðslan gerast persón-liga ansvarlig fyrri gerðir sínar? Men, man tað ikki vera óneyðugt at svara hes-um spurningi.

Annar spurningurin í hes-um samanhangi er: hvussu ber so alt hetta til? Svarið er: nevndin í grunninum er í veruleikanum orindasvein-ur við bundnari uppgávu: kapitalinnspræning í fiskivinnuna við raðfest-ing eftir bráðfengis tørv. Einki annað logist svar er uppá nevnda spurning. Fyrst figgar ein sølulið, síðan meginpartin av fram-leiðsluliðum, og so... rest-ina av framleiðsluliðum. Nóg mikið av peningi er enn í grunninum til hini fiskavirkin, tá tey koma í neyð.

Framtíðin

Framtaksgrunnurin er enn solidur (men kemur í neyð av Fiskavirking um 3 til 5 ár tá eginkapitalurin er burt-ur), fiskasólan er í gongd, og Fiskavirking er á somu breyt, um vit vilja tað ella ei.

Hetta er í grundini tað vit hava goldið fyrri at samfel-agið kann rekast viðari komandi árin. Málið um at tað skal rekast forsvart, eru vit øll samd um, men mátin tað verður gjørt uppá er annar spurningur.

Orðini um marknaðarlig-ar treytir o.s.v. skuldu verið strikað í viðtøkum grunsins. So spældu vit ærligt spæl. Og so vistu vit hvat upp-runliga ætlanin við grunn-inum var.

At búskaparlig kriteriir ikki verða nýtt í praksis sæst aftur í tí hurlivasanum vit trívast best í, visir tað seg.

Kommerialis

Spurningur viðv. DIS-inntøku

Í hesum døgum verður nógv tosað um ta nýggju brutto-skattaskipanina. Hvussu ber tað so til, at eingin hevur nevnt nakað um DIS-inntøku?

Kann hetta samanberast við orðatakið »Stille før

storm«?

Vónandi kann onkur svara hesum spurningi, ið er relevantur fyrri meira enn 500 føroyingar.

Ein stýrimaður

DANNY TRANSPORT

– tá okkurt skal koyrast ella goymast

Tlf. 19192